

XI. - 6163 - 1940. szeptember 30 - tételés - szűbs.

XII. 6.336 - 1941. márc. 13. - történeli - szűbs.

6.647 - 1942. jan. 21. - vegyes - politikai pót.

6.727. - " márc. 28. - politikai pót - szűbs.

Sallyámm, Templin m., 1945. IV. 10. ref.

avakari óhatal: 139 / 1941-42. j. sz.

rep: 1942. IV.

KABbs. 'Elfogadva, bár nem hozsán a
Kerületi biz. J. 941 dec. 4.

szűbs

" Pite

A KERESKEDELEM ÉS A VÁMPOLITIKA ELVI
KAPCSOLATAI;

Doktori értekezés a kereskedelmi jog
tárgyköréből.

Irta: Homoky Andor jogszigorló.

T a r t a l o m :

Forrásmunkák..... 3 l.

Első fejezet:

A vámokról általában.....4 "

Második fejezet:

A vám és a kereskedelem
kapcsolatairól általában..13 "

Harmadik fejezet:

A vámok árdrágító hatása..21"

Negyedik fejezet:

Árdrágulás és a kereskedelem.27"

Ötödik fejezet:

Történeti áttekintés.....34."

- 3 -

Forrásmunkák.

Bozóky Géza:Kereskedelmi jog.Bpest 1929.

Dr.Nagy Ferenc :Magyar kereskedelmi jog.
Bpest 1909.

Ferenci I.A magyar vámpolitika alapvetése.
Bpest 1923.

Havas M.:Cobden Richárd és tanításai.
Bpest 1922.

Földes Béla:Társadalom gazdaságtan.III.k.
Bpest 1903.

Verő László:Modern Világkereskedelm.
Bpest 1928.

Balás Károly:Politikai gazdaságtan.IIr.
Bpest 1922.

Első fejezet.

A vámokról általában.

A vám az egyik gazdasági területről egy másikba átszállított javak feladója, vagy átvévéője által lerovandó pénzbeli szolgáltatás.

Ujabb időkben a vám kizárólag az állam, esetleg önkormányzati testületek, jövedelmi forrása. Az állam által szedett vámok már az ókorban is ismeretesek voltak, a középkorban aztán ezek mellé járultak a különböző magánjellegű vámok, amelyeket valamely terület birtokosa részben a területén fekvő utak, hidak stb. létesítésével és fenntartásával járó költségek fejében részben az átvonuló kereskedők fegyveres védelméért

vetett ki. Ma már azonban ezek kiszorultak a használatból s helyüket a legális vámok foglalták el.

Általában régebben nagy szerepük volt az ugynevezett belső vámoknak, vagyis az állam határát át nem lépő árukra kivetett vámoknak. Ujabban ezek elvesztették jelentőségüket és tulajdonképpeni vámoknak csak a külső, az ország határát átlépő áruk után kivetett vámokat tekintik.

A külső vámok asszerint, hogy az áru-forgalom mely osztályát sújtják, háromfélék: kiviteli, behozatali és átviteli vámok.

Az ország határán kivitt árukra ma már csak ritkán vetnek ki vámot; ellenkezőleg sok állam éppen jutalommal, kiviteli kedvezményekkel igyekszik terményeinek exportját fokozni.

A mennyiben ritkán, valamely árucikkben tapasztalt hiány folytán alkalmazásra kerülnek, /mint a magyar 1920 évi XIII.tc. alapján/ ez esetben is inkább illetéknék, mint vámok kell neveznünk. A kiviteli illeték tehát gazdasági szempontból akarja megakadályozni, hogy az illető áru túl jusson az ország határán.

Régen ugyancsak ismeretes volt az ország területén átmenő árunak a megvámolása. Ma azonban ez az ugynevezett tranzitívám kivetése nincs gyakorlatban és nem is célszerű az alkalmazása, mivel minden államnak egyaránt érdeke az áruk tranzitó-forgalmának a növelése.

A mai gazdasági és kereskedelmi szempontok szemelőtt tartásával tehát csak a

behozatali vámoknak van jelentőségük.

A behozatali, vagyis import vámoknak a kivetése különböző céllal történhetik. Leginkább gazdasági cél lebeg az ilyen vámot kivető fórum szeme előtt, mivel ma már a pénzügyi vámok nem ismeretesek. A pénzügyi vámok t. i. olyan vámok voltak amelyeket az állam minden gazdasági cél nélkül, tisztán gazdasági célzattal vetett ki.

Ezeknek nem az volt a hivatásuk mint a mai behozatali vámoknak, hogy a termelésre befolyást gyakoroljanak, hanem, hogy az államnak bő jövedelemforrást nyújtsanak.

Mint hogy az ily vámok igazságtalan volta mindjobbán kitűnt, ezenkívül más államok részéről hasonló ellenrendszabályokat idézett elő, ma már ez a cél háttérbe szo-

rult, bár a magas vámtételek és a nagy nemzetközi forgalom mellett a vámok most is egyik legfontosabb bevételi ágát képezik az államnak.

A vámok jelentősége mindazonáltal ma már a belföldi áruk védelmében jelentkeznek. Védi pedig a vám a belföldi árut a külföldi áru ellen.

Ha ugyanis a külföldi árut a behozatalnál magas vámmal sújtják, az - ha csak nem akarják veszteséggel eladni - a vám összegével megdrágul és versenyképessége ár tekintetében a belföldi árukkal szemben lényegesen csökken.

Ezáltal a fogyasztó arra kényszerül, hogy a külföldi áru vásárlását mellőzze, belföldi árut vásároljon, miáltal a belföl-

di áru iránti kereslet megélénkül s ezzel az ország kereskedelmi mérlege megjavul.

Előfordul, hogy egyes áruk védvámja oly magas, hogy külföldről szinte lehetlen behozni, ebben az esetben tiltó /prohibitív/_vámnak nevezzük.

Az összes forgalomban levő áruk vámjait összefoglaló jegyzék a vámtarifa. A külállamokkal folytatott kereskedelemre tekintet nélkül megállapított vámtarifa az autonóm vámtarifa. Ez olyan országok közt nyer alkalmazást, amelyekkel nincs az illető államnak kereskedelmi szerződése.

Mínthogy minden államnak egyaránt érdeke, hogy saját áruit exportálhassa, lehetőleg mellőzik az autonóm vámtarifa alkalmazását és az államok kereskedelmi szerző-

dést kötnek egymással, amelyben a vámtételek leszállítása által egymásnak kölcsönösen engedményeket tesznek.

A vámok kivetésére vonatkozólag még röviden meg kell jegyeznünk azt, hogy ennél a műveletnél az áru súlyát, értékét, egységét stb. vehetik alapul.

Az értékvám abból áll, hogy a vámtétel az áru értékének egy bizonyos előre meghatározott %-át teszi ki.

Első pillantra ez az eljárás látszik a legegyszerűbbnek a vámtétel kivetésére, mert egyszerű kulcs által meghatározható és amellet a legigazságosabbnak ez a módszer látszik.

Le küzdhetetlen hátránya viszont ennek, hogy az áruk értékét nagyon nehéz

meghatározni. Az értéket ugyanis sokmindenféle körülmény befolyásolhatja. A forgalmi érték helyenként és időnként változik, nem alkalmas tehát a vámtétel megállapítására, viszont a tulajdonosok által bevallott érték nem lehet irányadó, mert legtöbbször elfogult, és márcsak a vámrendszer kijátszása céljából sem feddi a valódi értéket.

Alkalmazásra tehát a gyakorlatban inkább a specifikus vámok kerülnek, amelyeket az áru egysége és minősége szerint vetnek ki.

Ennél tehát minden egyes árura meg van határozva az illető vámtétel, mely vagy darabszámra, vagy súly szerint alkalmazandó.

A specifikus vámok vámtarifái

pontosan körülírják, áru fajok és áruosztályok szerint csoportosítva az egyazon vámtétel alá eső áruk körét, minőségüknek és egyéb tulajdonságaiknak megfelelően.

Ez az eljárás igaz hogy nehezkesebb, de inkább tekintettel van a közgazdaság érdekeire, mert a vámtétel megállapításánál nemcsak a súlyra, minőségre stb. kell figyelemmel lennünk, hogy az illető áru milyenszeret tölt be az állam gazdasági életében, mert valószínű, hogy annál nagyobb a vámtétel, minél inkább veszélyezteti az illető áru behozatalt a termelést.

Második fejezet.

A vám és a kereskedelem kapcsolatáról általában.

A kereskedelem a forgalmat bonyolítja le. A forgalom pedig annál nagyobb minél jobban virágzik egy országban a termelés és minél nagyobb fejlődést mutat az egész gazdasági élet.

A kereskedelemnek egyformán érdeke úgy az ipari, mint a mezőgazdasági termelés fejlődése, merthiszen mindkét termelési ág produktumait a kereskedelem van hivatva eljuttatni a fogyasztókhöz.

De a kereskedelem nemcsak a kész

termelvényeket közvetíti, hanem a termeléshez szükséges nyersanyagokat szintén a kereskedő szállítja.

A kereskedelem érdeke tehát, hogy a termelésben résztvevő és részt nem vevő osztályok jóléte minél inkább emelkedjék.

A fogyasztás növekedése pedig, amely minden gazdasági tevékenységnek a tulajdonképpeni célja, az ország általános gazdasági fejlődésének az eredménye.

A kereskedelem felvirágoztatása tehát csak az ország általános gazdasági fejlődésével párhuzamosan történhetik.

A kereskedőre nézve tehát elsőrangú fontosságu, hogy milyen mértékben fejlődik az ország mezőgazdasági és ipari termelése, mert ez határozza meg a fogyasztás mérvét, ettől függ a forgalom nagysága.

Minél többet produkál az ipar és mezőgazdaság a kereskedő annál több árut ad el a belföldre és exportál külföldre másrészt pedig annál több árut importál külföldről, minél nagyobb lehetőséget nyújt erre a termelés fejlődése,

Éppen ezért érthető, hogy a vámvédelem, mely elsősorban a termelésre gyakorol jelentősebb hatást, a kereskedelemmel is szoros összefüggésben van.

Igaz, hogy ez a két kapcsolat, t. i. a vámpolitika kapcsolata a termeléssel és a kereskedelemmel - ellentétes értelmű, ugyanis a termelő osztályok a vámok emelését kívánják, míg a kereskedelem érdeke annak csökkentését kívánja.

Amikor így a kereskedelem, mint

a forgalom érdekeinek a képviselője el-
lensúlyozza a termelő osztályoknak a vá-
mok emelését célzó törekvéseit, nemcsak a
maga, a fogyasztók milliói, hanem a termelés
érdekeinek a szószólója, amelyek nem mindig
azonosak a termelő osztályokéval.

A vámpolitika a vámvédelem szüksé-
gessége következtében fejlődött ki, de ko-
ránt sem jelenti magát a vámvédelmet, nem je-
lenti tehát azt, hogy a vámpolitika fela-
data a védelmi rendszer felépítése volna.
A vámpolitika feladata nem ez, hanem éppen
abban áll, hogy a vámvédelmet arányosítsa
hogy kiegyenlítse azt az ellentétet, amely
e téren a termelő osztályok és a társadalom
többi rétegei közt fennáll.

A vámpolitikának tehát azt kell

mindenekelőtt szem előtt tartania, hogy a mértéken felüli védekezéssel a forgalom meg ne béníttassék sőt a vámvédelemmel való elzárkózás nyomában fellépő hátrányok enyhíttessenek.

És éppen ebben van segítségére a kereskedelem a vámpolitikának s így a vámpolitika irányításával biztosítja a forgalom minél nagyobb szabadságát.

Azonban ezt nem kell úgy értelmezni, hogy mostmár a vámpolitika követi a kereskedelemnek a forgalom szabadságát célzó törekvéseit, merthíszén mint már említettem, a kettő csaknem ellentétben áll egymással.

A kereskedelemre nézve ugyanis az lenne a legideálisabb, ha a forgalom

teljesen szabad lenne, mert ez biztosítaná legjobban az áruk legsűrűbb kicserélését, ami pedig legelső sorban érdeke a kereskedelemnek.

Azonban még a szabad kereskedelem hívei is belátják, hogy a világszerte uralkodó védővamos rendszerrel szemben szabad kereskedelmet csak egy gazdaságilag teljesen önálló, és fejlett, vagy kivételes helyzetben levő országok folytathatnak.

Mivel ilyen állam igen kevés van, vagy talán nincsen is, érthető, hogy minden állam igyekszik iparának, mezőgazdaságának érdekeit megvédeni a szomszéd államok hasonló termelési ágainak versenyképessége ellen.

A szomszéd államokkal folytatott versengés közben rákényszerül az állam arra, hogy ő is sorompókkal vegye körül határait, hogy megtorlásképpen vámokat alkalmazzon, hogy ezáltal más államokat engedményekre kényszerítsen s a hazai piacról kiszorított külföldi áru helyébe a belföldön előállított termelvényeket helyezze.

A kereskedelem tehát nem helyezkedhetik a szabad forgalom álláspontjára, nemcsak azért, mert ellentétes érdekekkel, és adott tényezőkkel kell számolnia, hanem azért se, mert a kereskedelem érdekei hasonlóak, illetve kongruensek a nemzetgazdaság érdekeivel, ennél fogva nem szegődhetik olyan politika szolgálatába, amely ezzel ellentétben áll.

A kereskedelemnek tehát az a hivatása, hogy az ésszerű vámpolitika alapján állva igyekezzék kiegyenlíteni azokat az érdekelletéteket, amelyek a különböző gazdasági tényezők között fennállanak és az elzárkózási törekvésekkel szemben igyekezzék biztosítani a forgalom szabadságát addig a mértékig, ameddig az ország egyetemes érdekeinek megfelel.

A következő fejtegetéseinkben meg fogjuk vizsgálni, hogy a vámpolitikának különböző hatásai a kereskedelmet milyen irányban és milyen mértékben érintik.

Harmadik fejezet.

A vámok árdrágító hatása.

A vámok az árak emelkedése útján hatnak. Ez különösen a pénzügyi szempontból kivetett vámokra áll, melyeknek, -mint már említettük tisztán az a céljuk, hogy az állam belőlük hasznot huzzon.

De áll ez a megállapítás azokra a vámokra is, amelyeknek az a rendeltetésük, hogy bizonyos belföldi áruk számára belföldi piacot termentsenek. Ez az ugynevezett védővám, mely természetesen csak az olyan piacokon érvényesül, amely behozatalra szorul, illetve

csak az olyan áruknál, amelyben az illető vámterület mérlege passzív.

Az olyan cikkeknel, amelynel a bel- földnek feleslege van, minthogy a belföldi termelés ki tudja elégíteni a szükségleteket, a vámok nem emelik az árakat.

Az olyan áruknál ellenben, amelyekből a vámterület behozatalra szorul, az összes fogyasztásra kerülő mennyiség ára növekszik.

Ennek a magyarázata az, hogy ha a belső termelés nem elegendő a szükségletek kielégítésére, a hazai termelő az árakat felemeheti a vám összegével, minthogy a konkurens külföldi áru, csak a vám összegével megdrágítva jöhet be a belföldi piacra és fedezheti a hiányzó szükségleteket.

Oly cikkeknel ellenben, amelyekből kiviteli felesleg van, ha a belföldi árak meghaladják a világpiaci paritást, a külföldre szánt áru is a belső piacon kerül kínálatra és ismét lenyomja az árakat a paritás nivójára.

Természetes, hogy a vámok érvényesítése nem történik mindig a fentebb említett módon és főleg nem történik mindig matematikai pontossággal. Hiszen sokmindenféle körülmény van, amely közrejátszhatik az árak alakulásánál.

Az is bizonyos hogy a vámok hatása is lehet állandó és időleges is. Időleges lehet a vám hatása akkor pl. ha t. i. arra az időre szorítkozik, amikor a belső kínálat spekulációból tartózkodik,

vagy mint a mezőgazdasági terményeknél, -csak akkor érvényesül, amikor a hazai áru elfogyott vagy megcsökkent, amikor a behozatal szükségessége előáll.

Érvényesülhet a vám olyan cikkek-nél is, amelyeket a belföldön a fogyasztásra elégséges mennyiségben állítanak elő ha a hazai termelők kartellben tömörülnek a piacot monopolizálják s az áruk árát felemelik addig a határig, míg azoknak külföldről való behozatala a vám fizetése mellett is lehetővé válik.

Kétségtelen azonban, hogy a védővám csak akkor éri el célját, csak akkor tudja a a belföldi termelést a külföld versenyével szemben megvédeni, ha kisebb nagyobb mértékben emeli az árakat.

A vámvédelemnek az lenne az eredeti hivatása, hogy az esetleg még kezdetleges alapon álló belföldi termelést erősítse, tehát végeredményben ösztönzőleg hasson a termelésre. Ha ez csakugyan így volna, akkor a vámnak ideiglenesnek kellene lennie és ha elérte célját meg kellene szünnie. A gyakorlatban ez azonban nem így van.

A gyakorlatban azt tapasztaljuk, hogy a vámok a legritkább esetekben fejlesztik annyira a termelést, hogy önmagukat feleslegessé tegyék. Különösen áll ez az agrár vámmokra, melyeknél a vámnak tulajdonképpen nincs nevelő célzatuk, hanem csak tisztán áremelő.

Ennek egyszerű magyarázata abban keresendő, hogy a mezőgazdaságban a termelvények

mennyiségét csak igen kis mértékben lehet mesterségesen fokozni, míg ez a fokozhatóság az iparban szinte korlátlan.

Az iparban tehát inkább előfordul, hogy valamely termelési ág a vámvédelmet megszünteti azért, hogy kifejlődése következtében fel tudja venni a versenyt a külföldi piaccal szemben.

Negyedik fejezet.

Árdrágulás és a kereskedelem.

A vámok következtében előálló árdrágulás a kereskedelem érdekeit közvetlenül is, és közvetve is érinti. Közvetve azon hatásával, amelyet a külső forgalomra és a fogyasztásra gyakorol, közvetlenül azáltal, hogy megdrágítja a kereskedő üzemét és változatlan jövedelem mellett költségesebbé teszi az életmódját.

A drágaságot rendszerint magas munkabérek követik, amely megint érzékenyen kihat a kereskedőre, amennyiben növeli kiadásait, amelye-

ket munkabér fejében alkalmazottainak fizet. Az árak emelkedésével nemcsak a munkabérek, hanem az üzletbérek is emelkednek, ami szintén érzékenyen érinti a kereskedőt.

A drágaság által teremtett helyzet nyomában támadó hátrányokkal szemben a többi osztályokkal szemben a kereskedő tud a legkevesbé védekezni.

A termelő osztály kárpótlást talál abban, hogy a saját termelvényeit magasabb áron tudja értékesíteni, miáltal esetleg a termelését is ki tudja terjeszteni.

A munkásosztály a bérek emelkedése következtében talál kárpótlást, ugyiszintén a fix fizetésűek a fizetés emelkedésében.

A kereskedő is meg teheti azt, hogy az üzemköltségek többletét valamint saját életmódjának költségkülönbözötét áthárítja a fogyasztóra, azonban ez rendszerint nagyobb nehézség nélkül aligha szokott megtörténni.

Nem is szólva arról, hogy az általános drágaság az üzletmenetet is lényegesen rontja. Ezért nem kárpótolhatja magát a kereskedő teljes mértékben az áruk egységére eső nyereség felemelésével, mint ahogyan azt megteheti a termelő.

Sőt ellenkezőleg minél magasabbak az árak a kereskedő annál inkább kénytelen mérsékelni nyereségi hányadát, és a legkevesébbé sem gondolhat arra, hogy a megcsökkenő üzleti forgalomért, a nyereségi százalék felemelésében keressen kárpótlást.

Igen gyakran megtörténik, hogy az exporttal foglalkozó kereskedő, hogy a forgalmat az idegen állam vámemelése mellett is fentarthassa kénytelen a beviteli vám egy-

részét is magára vállalni és saját kereskedői nyereségének egy részéről lemondani.

Különösen fokozódik ez az áldozat akkor, ha a külföldi piacokon nemcsak a forgalomnak a vám okozta csökkenésével találkozunk, hanem más államok importálásával is fel kell vennie a versenyt.

A drágaság következtében a kereskedőre hátramlott hátrányok között említhető még az is, hogy mivel a kereskedő az, aki a fogyasztóval közvetlenül érintkezik, a fogyasztó elkeseredése a magas árak miatt elsősorban ő ellené irányul, mert az összes tényezők közül egyedül csak őt ismeri és csak ővele érintkezik.

Különösen áll ez az ellenszenv

agrár oldalról, ahol az a vád terjed a kereskedelemről, hogy ez drágítja meg kellenül az árut.

Ennek a tendenciának az eredménye a szövetkezeti mozgalom, amelynek éppen az a célja, hogy kiküszöbölje a kereskedői közvetítést és közelebb hozza a termelőt a fogyasztóhoz.

Ez azonban a gyakorlatban egészen másképp alakul, mert a szövetkezeti mozgalom nem küszöböli ki a kereskedői közvetítést, csupán egy más formával pótolja azt.

Dacára annak, hogy a szövetkezeteket nagy állami támogatás oltalmazza, mégsem tudnak kellőképp segíteni a drágaság által előállott helyzeten, mert a szövetkezetek is versenyben állanak egymással és

a többi kereskedővel is, habár nem egyenlő fegyverekkel, s így a kereskedő társadalom számos tagja esik áldozatul a termelő érdekeit védő vámpolitika folytán előállott drágaságnak.

Mindezekből láthatjuk tehát, hogy a vámpolitika irányítása nem közömbös a kereskedelemre nézve sem, éppen úgy, mint más termelési ágra sem. Sőt a kereskedelemmel azért is inkább szoros kapcsolatban van, mert a kereskedelem működésében jut kifejezésre az a hatás, amelyet a vámpolitika által tett intézkedések kiváltanak.

A kereskedelem ténykedései és ezeknek eredményei mutatják meg, hogy helyes e gyakorlatilag az, amit a vámpolitika elméletileg követendőnek talál.

Éppen ezért elsőrendű fontossága, hogy ennek a két tényezőnek összhangban kell lennie egymással, - már amennyire lehtséges ez a munkám elején már vázolt okok miatt - mert csak így érhető el a kölcsönös érdekek előmozdítása.

Az arany középut betartásával el lehet érni azt, hogy a magas vámok okozta drágaság nem fogja tönkre tenni a kereskedőt, viszont az ésszerűen megállapított vámtétel segítségével lesz a belföldi termelés kifejlődésének.

Ötödik fejezet.

Történeti áttekintés.

A vámpolitika történetében az idők folyamán különböző rendszerek váltották egymást.

Ezek az egymásután következő rendszerek igen sokirányúak voltak, azonban mégis két csoportra lehet őket osztani. Az egyik csoport a szabad kereskedelem mellett foglalt állást, a másik a védvamos politikát tartotta egyedül helyesnek.

Általában e két irány között inga-

doznak a vámpolitikai világfelfogások.

A XVII-XVIII.században a merkantilista tilalmi rendszerekkel találkozunk, amelyeket a legmélyebb állami beavatkozás jellemez.

Majd felváltja ezt a nyugateurópai szerződések kora, amelyben minden állam igyekezett érdekeit összeegyeztetni a vele kereskedelmi kapcsolatban levő államokéval.

A szerződések által teremtett állapot egészen a Világháborúig tartott, amely a többi szerződések között ezeket is szétrombolta s így a világháború után ad hoc politikát folytatnak az államok.

Ujabb időkben azonban a szerződések ismét nagyobb jelentőséget nyernek, azáltal, hogy az államok felismerik egymás kölcsönös

gazdasági érdekeiket és rendszerint kölcsönös engedményeket tesznek egymásnak a vámpolitika terén.

Mint már említettem a vámpolitika két főiránya a védvamos rendszer és a szabad kereskedelem elve voltak.

Ezekre kívánók a következőkben egyenként rámutatni.

A védvamos rendszer főképviselője a merkantilista világnézet és rendszer volt.

A védővamos rendszer gazdasági alapokon áll. Itt a vám célja a belföldi termelés fokozása és a nemzeti önállóság megteremtése a kereskedelem és az ipar terén.

Kiindulópont itt az a körülmény, hogy önálló államnak csak az az állam mondhatja magát, amelyik gazdaságilag is önálló. A politikai és a gazdasági függetlenség egy-

mással szoros kapcsolatban vannak.

Amelyik állam gazdaságilag függvénye egy másik államnak, annak politikai függetlensége is vitatható.

Éppen arra törekszik tehát a védvámrendszer, hogy lehetőleg minden termelési ág virágozzék az ország területén s minél kevesebb legyen a behozatal. Végeredményben az a cél, hogy a belföldi piacokon a belföldön előállított áruk kerüljenek eladásra.

Ha azonban a külföldi áru olcsóbb-ságánál és esetleg minőségbeli különbségénél fogva nagyobb vásárló erőre tesz szert, akkor ez utóbbit a behozatalnál olyan magas vámmal kell sújtani, hogy a behozatala a külföldi termelő szempontjából ne birjon többé kecsegtető eredménnyel.

Ilymódon elérhető az, hogy a vám védelme alatt a belföldi termelés fokozódik és idővel felveszi a versenyt a külföldi áruval szemben.

Ezt a módszert követte a merkantilizmus is, amikor a nyersanyagok behozatalát elősegítette, a kész gyártmányok kivitelét megkönnyítette, ezzel szemben megnehezítette a kész iparcikkek behozatalát és a nyersanyag kivitelét.

Azonban a védvamos politika tulságba vitele sem hasznos az állam gazdasági életére nézve.

Földes Béla is azt mondja "Társadalom gazdaságtan" c. művében: "Bizonyos, hogy a legtöbb állam azon időben teszi le iparának alapjait, amikor e rendszert életbe lépteti, de épp oly bizonyos az is, hogy az ipar nagyszabásu

fejlődése összeesik azon korszakkal, midőn az államok a védvámokat lassanként mérséklék! /III.k. 198.1./

Mindezekkel szemben a szabad kereskedelem hívei felhozzák e rendszer mellett az olcsóságot. Ennél a rendszernél onnan szerzendő be az iparcikk ahol leginkább terem. A külföldi iparcikket nem kell vámokkal drágítani, mert ezáltal a fogyasztó csak nehezebben jut hozzá a jó áruhoz s kénytelen a gyengébb minőségű belföldi árut fogyasztani.

A szabad kereskedelmi rendszer lehetővé teszi a legnagyobb mértékig a nemzetközi munkamegosztást.

A teljesen szabad forgalom rendszere mellett minden ország oly foglalkozásoknak szentelheti tőkáját, amely reá nézve a leghasznosabb, és azokat az árukat, amelyeknél a ter-

melési elnye kisebb külföldről hozza, hogy ezáltal is minden erejét olyan áru termelésére fordithassa, amely számára a legnagyobb hasznot biztosítja./Balázs Károly: Politikai gazdaságtan. II. r. 613. l./

A szabad kereskedelmi irányzat Cobden Richárd működése nyomán fejlődött ki. Elve a nemzetközi béke minden téren. Az ő nevéhez fűződik a gabonavám eltörlése Angliában, melyet követett 1860-ban a Franciaországgal megkötött szerződés, melyet Cobden-szerződésnek is neveznek s amely utat nyitott Anglia számára a világkereskedelem felé.

A kereskedelem érdekeinek mindenesetre a szabad forgalom rendszere a kedvezőbb, azonban nemzeti szempontból ez utóbbi nem kielégítő, mert a nemzeti önállóság ellen foglal állást.

Ennek következtében a kereskedelem kénytelen magát feláldozni és egy nagyobb eszme, a nemzeti eszme szolgálatába állni, merthiszen ma különösen a nemzeti eszme minden más irányzatot maga alá rendel.

Legésszerűbb azonban az a vámpolitika, amely a nemzeti szempontok mellett a kereskedelem érdekeit is szem előtt tartja és a kettőnek az összeegyeztetésével állapítja meg a maga irányelveit.

oooooooooooo

BUDAPESTI EGYETEM KÖNYVTÁR
 (13462) 10.13. nyarapódsai naplószám